

EUROPEAN ANTI POVERTY NETWORK

Belgisch Netwerk Armoedebestrijding Réseau Belge de Lutte contre la Pauvreté EAPN - Belgium

Vooruitgangsstraat 323 – 1030 Brussel
Rue du Progrès 323 – 1030 Bruxelles
tel.: 0496/86.21.85 - fax: 02/204.06.59 - email: ludo.horemans@antwerpen.be

Memorandum aan de nieuwe federale regering

Juni 2007

Het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding, BNA groepeert het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, het Waals en het Brussels Forum Armoedebestrijding.

De drie regionale netwerken zijn verschillend qua samenstelling maar groeperen elk verschillende partners uit het sociaal middenveld met mensen die in armoede leven.

Door de samenwerking met verschillende vormen van kennis over armoede, niet in het minst van mensen in armoede zelf, komen we tot voorstellen om de verslechterende situatie van mensen in armoede en sociale uitsluiting aan te pakken.

Het is belangrijk dat dergelijke voorstellen en oplossingen politiek ondersteund kunnen worden zodat ze op het beleidsvlak gehoord worden en een bijdrage kunnen leveren tot het verbeteren van het beleid.

Naar aanleiding van de regeringsvorming willen wij een aantal bedenkingen en beleidsvoorstellen van mensen in armoede met betrekking tot het federale beleidsniveau aan u kenbaar maken. We kunnen ons daartoe helaas niet beperken. Armoedebestrijding kan pas efficiënt zijn als er op alle beleidsniveaus en op heel wat beleidsdomeinen meer aandacht voor komt. We vragen dan ook een hernieuwde aandacht voor de interministeriële conferentie en geven ook een aantal voorstellen mee rond regionale bevoegdheden zoals werk, gezondheidspreventie en andere.

Wij kiezen er uitdrukkelijk voor om er een aantal heel specifieke zaken uit te pikken. Graag verwijzen we ook naar 10 jaar Algemeen Verslag over de Armoede, Armoede Uitbannen (het Tweejaarlijkse Verslag van het Steunpunt ter bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting), evenals naar de verschillende memoranda van de partners van het BNA in bijlage

Wetenschappelijke studies geven de trend aan, verenigingen waar armen het woord nemen voelen dit op het terrein: Armoede neemt enkel toe, de kloof tussen arm en rijk groeit! Om hier tegenin te gaan is het belangrijk om de sociale samenhang te bewaken wat zich vertaalt in een stabiel systeem van sociale zekerheid en pensioenen. Want het is slechts in solidariteit dat we een toekomst

kunne opbouwen waar een waardige plaats is voor iedereen en waar een goed evenwicht bestaat tussen professioneel en familiaal leven.

Armoede bestrijden moet een prioriteit worden, ook op vlak van middelen. Daarom roepen we de formateur op om hier werk van te maken en oog te hebben voor de integrale aanpak (over de verschillende beleidsniveaus heen) op vlak van armoede. De stem van mensen in armoede moet een belangrijke factor zijn bij het tot stand komen van een armoedebestrijdingsbeleid.

1. Werk

Werkgelegenheid is belangrijk bij het scheppen van welvaart. Het is eveneens een belangrijk middel om tot integratie, ontplooiing en identiteitsvorming te komen.

Voor wie (opnieuw) voldoende greep heeft of wil houden op zijn eigen leven, blijft werk hebben en kunnen houden een belangrijke hefboom om uit de armoede te geraken. Het is dus belangrijk dat de regering steeds meer jobs wil creëren, maar dit moet gekaderd worden in een economisch project met een duidelijk sociale inslaag. De mondialisering/globalisering van de economie creëert supervoordelen voor enkelen en scheidt evenwel vooral ook voor velen angst en onzekerheid die zich uit in: maximale flexibiliteit, verslechterende arbeidsvoorwaarden, concurrentie en discriminatie tussen werknemers en lage lonen. Naast reguliere arbeidsplaatsen moet er meer tewerkstelling komen in sociale-economieprojecten.

In het kader van werk moet eveneens ingezet worden op onderwijs. De uiteindelijke herwaardering van het technisch en beroepsonderwijs moet er komen. Schoolmoeheid en –uitval dient de overheid tegen te gaan door modulering van het onderwijs en een vlottere overgang tussen gewoon en volwassenenonderwijs. De erkenning van elders verworven competenties dienen de overheden uit te bereiden. Deze onderwijssectoren moeten vlugger uitmonden op een stabiel werk met perspectieven voor de lange termijn.

De aandacht voor werkloosheid- (en opleidings-)vallen dient verder gezet. Het gebrek aan en/of de kosten voor vervoer en kinderopvang mogen geen drempel zijn om een beroepsopleiding te volgen en/of een job aan te nemen. Dergelijke drempels beletten vaak om te kunnen ingaan op vacatures.

De toegang tot werk zou voor allen moeten gegarandeerd worden, zonder enige vorm van discriminatie. Daarvoor een werkaanbod ontwikkeld worden dat ook rekening houdt met de maatschappelijke noden van onze samenleving en met de mogelijkheden van iedereen door volledige informatie en aangepaste opleiding en training te voorzien die op een reële job uitmonden.

Voor een beleid voor tewerkstelling voor allen die het aankunnen, is een groot politiek engagement nodig op verschillende vlakken. Bovendien moet werk recht geven op een voldoende hoog inkomen. Wij dringen er op aan dat de minimumlonen opgetrokken worden om te beletten dat het aantal werkenden die in armoede leven nog zou toenemen.

2. Verhoging en welvaartsvast maken van de minimuminkomens

Voor wie uit de boot valt op de steeds competitievere arbeidsmarkt dreigen stigmatisering, verlies van vertrouwen, verslechterende levensomstandigheden, een slechtere gezondheid, minder inkomen, minder kwalitatieve huisvesting, familiale problemen. Voor hen moet eveneens gegarandeerd worden dat zij over een inkomen kunnen beschikken waardoor zij een waardig leven kunnen leiden.

Vele uitkeringen in dit land liggen nog steeds onder de Europese armoedegrens. Het optrekken van deze minimuminkomens en ze welvaartsvast maken is een eerste noodzakelijke stap in de goede richting om armoede werkelijk te bestrijden.

Het optrekken en aan de welvaart koppelen van de uitkeringen zou de OCMW's verlossen van een groot aantal dossiers waar enkel financieel oplapwerk gebeurt. Op deze manier komt er kostbare personeelstijd vrij om mensen die in een problematische situatie leven ook werkelijk hulp te bieden op een manier die hen weer greep geeft op hun eigen leven.

De verhoging van de minimuminkomens dient trouwens te gebeuren binnen een brede reflectie over de hoogte van alle sociale uitkeringen en minimumlonen.

Enkele verenigingen waar armen het woord nemen signaleren dat sommige mensen die geschorst zijn van een werkloosheidsuitkering, op basis van dezelfde argumentatie ook een leefloon geweigerd worden. Dit lijken ons alarmerende voorbeelden. Ook rond solidaire/collectieve huisvesting, het samenwonen van mensen met een uitkering rijzen problemen. Waar dit in het kader van het woonbeleid aangemoedigd wordt om de crisis op het vlak van de huisvesting aan te pakken, bestraft men dit op het gebied van uitkeringen.

3. De betaalbaarheid op vlak van huisvesting

Huisvesting is een basisbehoefte voor elke persoon, een sociaal goed, een grondwettelijk recht. De toegang tot degelijke huisvesting moet aan iedereen gewaarborgd worden.

Wachtlijsten in de sociale huisvesting en bij de sociale verhuurkantoren zijn ellenlang. Mensen in armoede moeten zich dan ook vaak op de private markt begeven om te huren.

De huurprijzen swingen hier echter de pan uit. De kwaliteit laat bovendien vaak veel te wensen over. Energievriendelijk of -zuinig is deze huisvesting zelden. Meer en meer mensen besteden meer dan 30% van hun inkomen aan huisvesting. Daarnaast zijn er ook heel veel problemen op vlak van kwaliteit van woningen.

Huisvesting maakt ontegensprekelijk deel uit van een korf van goederen en diensten waar je dient over te beschikken om een waardig leven te leiden. Over gas, water en elektriciteit dien je evenzeer te beschikken. In vele gevallen worden de kosten te hoog voor vele gezinsinkomens. Afsluitingen of beperkingen

in de energielevering hebben tot gevolg dat men niet meer in waardigheid kan leven. Dit kan bijgevolg niet uitsluitend aan de vrije markt overgelaten worden.

Het huisvestingsbeleid dient rekening te houden met kenmerken eigen aan de situatie op het platteland en in de stad, de verscheidenheid aan situaties, de behoeftes en verlangens van burgers (campingbewoners, zigeuners, bejaarden, minder mobiele mensen, samenwonenden, gemeenschapswonen enz.)

Het overgrote deel van de middelen voor huisvesting wordt momenteel gekanaliseerd naar de middelste en hoge inkomensgroepen in onze samenleving. Het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding en haar partners pleiten er dan ook voor om deze middelen drastisch te heroriënteren. Iedereen in België moet immers over een kwaliteitsvolle en betaalbare woning kunnen beschikken, aangepast aan zijn gezins- en leefsituatie.

4. De oprichting van een centraal huurwaarborgfonds

Een groot probleem in het kader van de betaalbaarheid van de huisvesting is de waarborg. Mensen met een laag inkomen zijn niet in staat om te sparen. Het is voor hen dus onmogelijk om een waarborg van 2 tot 3 maanden huur te storten bij het huren van een nieuwe woonst.

Wij pleiten voor de oprichting van een centraal huurwaarborgfonds dat voor iedereen toegankelijk is en verplicht is voor alle huurwaarborgen. De maatregelen die onlangs op federaal niveau zijn goedgekeurd zijn onvoldoende en werken vaak averechts.

Een centraal huurwaarborgfonds heeft als voordeel dat de eigenaar altijd zeker is van zijn waarborg, en dat de huurder die moet (af)betalen wat dit betreft alleen in relatie staat tot het huurwaarborgfonds. Bovendien kan op deze manier de waarborg overdraagbaar zijn naar andere huurcontracten. Ook het bemiddelen bij conflicten en het snel vrijmaken van de huurwaarborg (zodat de woning ondertussen niet naar iemand anders gaat) zijn belangrijke taken voor het fonds.

5. De betaalbaarheid van de gezondheidszorg

Een globaal welzijnsbeleid ontwikkelen (waarbinnen gezondheid een belangrijk element is) is een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de samenleving, de politiek en de burgers.

Ondanks het feit dat gezondheid een levensbelangrijk domein is, wordt het vaak ondergeschikt gemaakt aan de financiële middelen die men er kan aan besteden. Vele mensen in armoede stellen een doktersbezoek uit omwille van financiële redenen. Ook goedbedoelde en goedkope preventie-initiatieven schieten vaak hun doel voorbij omwille van de schrik voor de kosten. Zo zou een betere terugbetaling van medicijnen van categorie D (o.a. pijnstillers, ontstekingsremmers e.d.) moeten overwogen worden

Het derdebetalers-systeem waarbij mensen enkel remgeld moeten betalen en dokters het overige via het ziekenfonds krijgen, wordt veel te weinig toegepast en mag fors uitgebreid worden. Ook bij tandartsen zou dit bijvoorbeeld moeten kunnen.

Het systeem van sociale solidariteit, onze sociale zekerheid, moet voor allen gegarandeerd worden, ongeacht wat hun statuut is. De rol van de overheid (met name t.o.v. het RIZIV), van de mutualiteiten en de OCMW's moet in bestaan om dit principe behouden blijft en nog versterkt wordt om de sociale uitsluiting in te dijken.

Wijkgezondheidscentra worden door mensen in armoede sterk gewaardeerd. Deze initiatieven zouden meer gestimuleerd mogen worden: de bestaande hebben het vaak erg moeilijk om middelen te vinden en er zijn er ook nog maar enkele te vinden in Vlaanderen. Er is ook vraag naar een betere medische opvolging op school.

Meer informatie, maar ook een beter beleid inzake de mobiliteit van zieken met een laag inkomen voor een beter bereikbare gezondheidszorg (ook met ziekenhuizen in de buurt) is van groot belang.

Toegankelijkheid van de gezondheidszorgen wordt ook versterkt door een betere vorming van verpleegkundigen, artsen, kinesisten, etc. rond omgaan met diverse patiënten, alsook een aangepaste opvang van zieken die niet in orde zijn met hun mutualiteit of die dakloos zijn.

In de OCMW's moet bijzondere aandacht gaan naar een begeleiding van de cliënten die gericht is op een goede informatie over de gezondheidszorgen die men kan krijgen en strikte opvolging zodat men ze ook daadwerkelijk kan bekomen, ongeacht de problemen waarmee men zich aandient. De kwaliteit van het onthaal, de informatie en de begeleiding van cliënten en patiënten moet daarbij een prioriteit zijn.

6. Ondersteuning van de stem en participatie van mensen in armoede

De participatie van de burgers, en in het bijzonder van mensen in armoede, is essentieel. Er moet een gezamenlijk overleg opgestart worden om de organisatie van de participatie van alle burgers aan het overleg op het vlak van de verschillende beleidsdomeinen, zoals werk, huisvesting en gezondheidszorgen en vele andere...

Op het Vlaams niveau is er via het armoededecreet een structurele erkenning en subsidiëring van verenigingen waar armen het woord nemen. Deze zijn gegroepeerd in een Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen. Deze erkenning en subsidiëring is er in Brussel en Wallonië (nog) niet. Wel kwamen het Waals Netwerk en de Waalse regering tot een overeenkomst om een dialoog te beginnen met mensen in armoede, hun verenigingen en beleidsmensen om een verticaal beleid te versterken gericht op het betekenisvol doen verminderen van armoede

Federaal is er via het Samenwerkingsakkoord van 1998 een Steunpunt ter bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting opgericht met een aantal opdrachten. Het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding pleit voor een structurele ondersteuning van haar werking. Zodoende kan het woord en de participatie van mensen in armoede op een nog betere manier gebeuren. De

voorstellen en bedenkingen van mensen in armoede kunnen zo beter tot bij het Steunpunt, de Interministeriële Conferentie en de federale beleidsverantwoordelijken gebracht worden.

Het bundelen van de krachten van mensen in armoede op Belgisch niveau is ook meer en meer noodzakelijk bij het opvolgen en beïnvloeden van Europese regelgeving.

* * * * *